

عقب نشینی عربستان در بحران قطر

وزیر خارجه عربستان مدعی شد که قطر به برخی از خواسته‌های اصلی 4 کشور عربی تن داده و ما منتظر اقدامات این کشور در خصوص اخوان المسلمین و حامیان تروریسم هستیم.

به گزارش آران نیوز: عادل الجبیر، وزیر خارجه عربستان در مصاحبه با سردبیران روزنامه‌های مصری مدعی شد: ما موضوعاتی بسیار مهمتر از مساله قطر داریم مانند «تروریسم» در ایران، لبنان و یمن و نباید ذهنمان را در این شرایط درگیر اظهارات مسؤولان قطری کنیم.

الجبیر ادامه داد: ما شش خواسته اصلی داریم و با وجود اظهارات تند مسؤولان قطری آنها به برخی از آنها مانند امضای توافقنامه مبارزه با تروریسم با آمریکا و توقف حمایت‌ها از حماس جهت نتیجه دادن تلاش‌های مصر در مساله آشتی پاسخ دادند.

آنچه از فحواي سخنان عادل الجبیر در این مصاحبه بر می‌آید، تلاش برای عبور کردن جبهه سعودی از بحران قطر، و کم اهمیت نشان دادن این بحران در برابر دغدغه‌های اصلی عربستان در منطقه است.

برای بررسی میزان اهمیت بحران قطر برای عربستان بد نیست مروری کنیم بر اظهارات مقام های سعودی در ابتدای شکل گیری این بحران و شروط سیزده‌گانه ای که 4 کشور عربی برای از سرگیری روابط با دوحه اعلام کردند.

سرنوشت شروط سیزده‌گانه جبهه سعودی علیه قطر

مقامات سعودی در زمان شکل گیری بحران قطر، مقامات این کشور را به خیانت به کشورهای عربی متهم کرده و اعلام کرده اند که برای تسلیم کردن دوحه به هر گزینه ممکن روی خواهند آورد. عادل الجبیر در 19 شهریور ماه گذشته گفته بود: بحران با قطر به بیش از ۲۰ سال قبل برمی‌گردد، و حل آن به بیش از دو سال زمان نیاز دارد.

ریاض همچنین با برگزاری کنفرانس چشم انداز قطر در لندن از گزینه جایگزین به جای امیر قطر رونمایی کرد و رسماً در کنار جبهه مخالفان داخلی دولت قطر قرار گرفت.

بعلاوه نمایندگان 4 کشور عربی پس از نشست دوم تیر ماه در قاهره 13 شرط را برای از سرگیری روابط با قطر مطرح کردند، که عبارتند از:

* کاهش روابط دیپلماتیک با ایران

* اخراج کلیه افراد مرتبط با سپاه پاسداران که در قطر حضور دارند

* روابط تجاری با ایران در چارچوب تحریم‌های آمریکا

* تعطیلی کامل شبکه الجزیره

* بسته شدن پایگاه نظامی ترکیه در قطر

* قطع حمایت از حزب‌الله لبنان

* قطع حمایت از اخوان المسلمین

* قطع حمایت از القاعده

* قطع حمایت از داعش

* عدم اعطای تابعیت به شهروندان 4 کشور عربستان، امارات، بحرین و مصر

* انتشار لیستی از گروه‌های اپوزیسیون حمایت شده در 4 کشور عربستان، امارات، بحرین و مصر

* تحویل اشخاصی که در این 4 کشور تحت تعقیب و متهم به انجام اقدامات تروریستی هستند.

* پرداخت مبالغی معین به 4 کشور فوق

حال باید دید کدام بخش از این خواسته‌های مهم 4 کشور عربی از قطر برآورده شده است که وزیر خارجه عربستان از تحقق برخی خواسته‌های اصلی و کم اهمیت بودن مساله قطر برای عربستان خبر داد.

در خصوص مناسبات قطر با ایران که در سه شرط از 13 شرط 4 کشور عربی به آن اشاره شده است، همه آمارها و خبرها از تقویت مناسبات دوجانبه در ماه‌های اخیر حکایت دارد.

در این چارچوب رئیس کمیسیون صادرات اتاق بازرگانی ایران از رشد 10 برابر صادرات مواد غذایی ایران به قطر خبر داده است. از سوی دیگر شیخ محمد بن عبدالرحمان آل ثانی، وزیر خارجه قطر بارها با اشاره به روابط «منحصر به فرد» دوحه با ایران از کشورهای عربی حوزه خلیج فارس خواست مشکلات خود را از طریق گفتگوی مستقیم با تهران حل و فصل کنند، نه از طریق فشار بر قطر.

باید توجه داشت که اساس بحران اخیر قطر ریشه در نشر سخنان منسوب به امیر قطر درباره روابط خوبش با ایران بود که تاکید داشت ایران یک کشور «بزرگ اسلامی» است که باید بر پایه این اصل با آن تعامل داشت.

در سخنان منتسب به شیخ تمیم بن حمد آل ثانی آمده است که هیچکس حق ندارد چون اخوان المسلمین را تروریست می داند قطر را متهم به تروریسم بکند و نقش مقاومت حماس و حزب الله را منکر شود.

با این فرض ریشه اصلی قطع روابط جبهه سعودی با قطر را در این اظهارات و تلاش برای قطع روابط قطر با ایران و جبهه مقاومت باید دانست، که در عمل این خواسته محقق نشده است.

در خصوص بسته شدن پایگاه نظامی ترکیه در قطر هم نه تنها دوحه و آنکارا به این خواسته تن نداده اند که همزمان با قطع روابط 4 کشور عربی با قطر، دولت ترکیه لایحه افزایش حضور نظامیان ترکیه در قطر را تصویب کرد و متعاقب آن شمار نظامیان و میزان تجهیزات و تسلیحات نظامی ترکیه در پایگاه نظامی کشورش در قطر به میزان قابل توجهی افزایش یافت، به گونه ای که رجب طیب اردوغان، رئیس جمهوری ترکیه هفته گذشته در بازدید از پایگاه نظامی کشورش در «دوحه» اعلام کرد که شمار نظامیان ترکیه در قطر به بیش از ۳ برابر افزایش یافته است.

موضوع مهم بعدی تعطیلی مجموعه رسانه ای الجزیره بود که برخلاف خواسته جبهه سعودی این مجموعه رسانه ای همچنان با رویکرد متفاوت در حال فعالیت است.

بخش دیگر شروط جبهه سعودی به پایان حمایت های قطر از گروه های حوزه مقاومت نظیر حزب الله لبنان و جنبش مقاومت اسلامی فلسطین «حماس» بر می گردد که در این خصوص نیز مقامات دوحه هیچ اظهار نظر صریحی مبنی بر پذیرش شروط عربستان، مصر، امارات و بحرین نکردند.

موضوعاتی نظیر قطع حمایت قطر از داعش، القاعده و اپوزیسیون داخلی 4 کشور عربی نیز اتهامات اثبات نشده ای است که در بسته شروط سیزده گانه جبهه سعودی تلقی نمی شود و بیش از آنکه قطر به این اتهامات متهم باشد، خود عربستان به آن متهم است.

حقیقت بحران قطر و اهداف عربستان

اگرچه وزیر خارجه عربستان در جدیدترین سخنانش بحران قطر را ناچیز ارزیابی کرد، اما واقعیت این است که این بحران ریشه در اختلافات راهبردی دو کشور در موضوعات مختلف منطقه ای دارد و بخشی از تضادی ماهوی و بنیادی دولت قطر و عربستان به شمار می آید.

در همین چارچوب عربستان در سال 2014 میلادی هم تا آستانه کودتای نظامی علیه قطر پیش رفت.

«خالد بن محمد العطیه» معاون نخست وزیر و وزیر دفاع قطر روز گذشته در این باره گفت: برخی کشورهای عربی به رهبری عربستان طرح جامعی را برای اقدام نظامی علیه قطر در سال ۲۰۱۴ برنامه ریزی کردند و در همین چارچوب سفرای خود را از قطر فراخواندند.

در حوزه مناسبات راهبردی در حوزه خلیج فارس هم قطر همواره از منتقدان رویکرد تحمیلی و تحکمی عربستان بوده، و برخلاف کشورهای مثل بحرین و امارات متحده عربی تلاش کرده است، مناسبات واقع بینانه ای با ایران و کشورهای خارج از منطقه خلیج فارس داشته باشد.

تعامل مثبت با جبهه مقاومت به ویژه در لبنان و فلسطین از دیگر امتیازات دولت قطر در مقایسه با عربستان سعودی است که این رویکرد تا حدودی ریشه در مشی نزدیک به اخوان المسلمین دارد، امری که دلیل اصلی اختلاف دولت عبدالفتاح السیسی رئیس جمهوری مصر با قطر به شمار می آید.

از این منظر اختلاف عربستان سعودی با قطر نه تنها جزئی و ناچیز نیست، بلکه اختلافی راهبردی و عمیق است، که ریشه در مشی متفاوت آل سعود و آل ثانی در مسائل عربی و منطقه ای دارد.

در مرحله کنونی هم قطر نشان داد که بنا ندارد به بخشی از ائتلاف سعودی موسوم به ناتوی عربی در منطقه تبدیل شود، و با فتنه انگیزی و بلندپروازی های عربی و منطقه ای محمد بن سلمان، ولیعهد جوان سعودی در منطقه همراهی کند.

این انتخاب دوحه که در اظهارات منسوب به امیر قطر و پس از نشست پریهوهی ریاض مطرح شد، به منزله مهر باطلی بر رویای ناتوی عربی و ائتلاف سعودی علیه ایران و جبهه مقاومت در منطقه بود، به گونه ای که خشم بی مهار سران سعودی را برانگیخت، و ریاض را به سمت تقابل کور و اقدام منفعلانه علیه قطر سوق داد.

یوسف اسماعیلی / جام جم آنلاین